

# PSST... MATURA

PYTANIE JAWNE 25 · MATURA USTNA 2027–2028

DZIADY CZ. III · KONTEKST: ZBRODNIA I KARA

## SENATOR BOI SIĘ SNÓW

Pytanie jawne 25: „Jakie prawdy o człowieku ujawniają jego sny albo widzenia? Omów zagadnienie na podstawie Dziadów części III Adama Mickiewicza. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst”. Kontekst w tym ćwiczeniu: Zbrodnia i kara Fiodora Dostojewskiego.

### TEZA W JEDNYM ZDANIU

To, co człowiek widzi poza zwykłym doświadczeniem, odśladania jego pragnienia, lęki i wartości.

### GOTOWE ZDANIA NA EGZAMIN

#### NA POCZĄTEK

Sny i widzenia w „Dziadach” odśladają to, czego bohaterowie nie mówią na jawie: ambicję i strach Senatora, ufność Ewy oraz pokorę księdza Piotra.

#### NA ZAKOŃCZENIE, PO KONTEKŚCIE

Sen Senatora i sen Raskolnikowa dowodzą, że wewnątrz człowieka bywa prawdziwsze niż jego oficjalne deklaracje i teorie.

### SCHEMAT ODPOWIEDZI

Nie streszczaj obrazów po kolei. Przy każdej scenie trzy pytania — co bohater widzi, czego to dowodzi i czy to sen, czy widzenie. Senator: ambicja i strach. Ewa: ufność i współczucie. Ksiądz Piotr: pokora i odpowiedzialność za wspólnotę. Raskolnikow: sen mówi prawdę sprzeczną z oficjalną teorią bohatera.

**Chcesz mieć to pytanie z głowy?** W książce „Psst... matura” masz wszystkie 76 pytań: tezę, gotowe zdania, plan, pułapki i trening — a w tomie 2 wzorcowe wypowiedzi. Zajrzyj: [niekazmuliczyc.pl/psst/](https://niekazmuliczyc.pl/psst/)

# SPRAWDŹ SIĘ

Odpowiedz najpierw sam(a) — kierunek odpowiedzi zakryj kartką.

**1. Ustal tezę — Jakie pragnienia, lęki lub wartości ujawniają sny i widzenia? Dlaczego nie należy każdego z tych obrazów nazywać po prostu „podświadomości”?**

**KIERUNEK ODPOWIEDZI** Sen Senatora odśłania ambicję i strach przed utratą łaski cara. Widzenie Ewy wiąże się z modlitwą, ufnością i troską; widzenie księdza Piotra ma wymiar proroczy i wspólnotowy. Mickiewicz przedstawia również działanie sił nadprzyrodzonych, więc proste wyjaśnienie psychologiczne nie obejmuje całego dramatu.

**2. Odczytaj sen Senatora — Jakie nagrody otrzymuje we śnie? Co dzieje się, gdy car patrzy na niego chłodno?**

**KIERUNEK ODPOWIEDZI** Senatorowi wydaje się, że dostaje od cara pieniądze, order i tytuł. Dworzanie okazują mu uniżoność. Gdy car odwraca wzrok, Senator wpada w panikę i wyobraża sobie szyderstwa. Jego poczucie wartości zależy od łaski władcy; za okrucieństwem wobec innych kryje się własny strach.

**3. Opowiedz widzenie Ewy — Co robi Ewa przed zaśnięciem? Jak wiążą się z tym kwiaty, Matka Boska i Dzieciątko Jezus?**

**KIERUNEK ODPOWIEDZI** Ewa modli się za ojczyznę, więźniów i uwięzionego autora pieśni. Rozpoznaje kwiaty z wianka, który wcześniej złożyła przy obrazie Matki Boskiej. Widzenie rozwija obrazy modlitwy, opieki i duchowej bliskości; ujawnia jej współczucie i ufność.

**4. Odróżnij wizję księdza Piotra — W jakiej pozycji się modli i co widzi? Dlaczego jego doświadczenie nie jest zwykłym snem o osobistej karierze?**

**KIERUNEK ODPOWIEDZI** Ksiądz Piotr modli się leżąc krzyżem i nazywa siebie prochem. Widzi wywózki młodzieży oraz symboliczne obrazy cierpienia i nadziei narodu. Nie zabiega o własny awans; jego wizja dotyczy wspólnoty. Nie przypisuj liczbie „czterdzieści i cztery” jednej pewnej tożsamości.

**5. Dodaj kontekst Raskolnikowa — Co widzi we śnie przed zabójstwem i jak reaguje po przebudzeniu?**

**KIERUNEK ODPOWIEDZI** Jako dziecko widzi, jak ludzie katują bezbronną klacz. Płacze, protestuje i tuli martwe zwierzę. Po przebudzeniu odnosi sen do planowanego zabójstwa i pyta siebie, czy naprawdę zdoła użyć siekiery. Sen odśłania współczucie sprzeczne z jego teorią usprawiedliwiającą przemoc.